

Szinopszisok

1. Mai kapitalizmus

Ez a szekció a mai gazdaság, a mai gazdaságok társadalmi viszonyait vizsgálja. Milyenek a belső hatalmi, munkamegosztási, uralmi viszonyai? Miként formálja a gazdaság mai működési módja a társadalmat, mennyiben határozza meg annak struktúráját? A hozzáadott értéket mennyiben alakítja a szellemi, illetőleg a virtuálisnak tekintett gazdaság, mennyiben a szolgáltatások és mennyiben a hagyományos reálgazdaság? Milyenek a gazdaságon belüli érdekek és milyen a csoportképző erejük? Milyen szerepet tölt be a közszféra, a közjavak termelése a gazdaságban? Milyen mértékben hat a gazdaságra az állam tulajdonosi, közpolitikai és megrendelői mivolta? Milyen érdekkonfliktusok vannak a döntően tulajdonból, munkából és társadalmi jövedelemből élők között? Miként tipologizálható a mai kapitalizmus? Hol helyezkedik el, milyen jellegzetességei vannak a magyar kapitalizmusnak?

2. Társadalmi igazságosság és szolidaritás

Az 1970-es évektől azt tapasztaljuk, hogy az újonnan belépő csoportok, illetőleg a belső átalakulás és az ezzel kapcsolatos státuszküzdelmek okán a középosztály megváltoztatta a jóléti államhoz való viszonyát. Ugyanez a folyamat más szempontból úgyis leírható, hogy az új, posztindusztriális középosztály nem, vagy kevésbé hajlandó szolidarizálni az alatta elhelyezkedő társadalmi rétegekkel, csoportokkal. Melyek a mai középosztály jellegzetességei? Milyen dimenziók (érdekek, hálózatok, stakeholder-lét, prekariátusság) segítségével ragadható meg a mai társadalmak struktúrája?

Az utolsó évtizedek változásai nem jelentették és jelentik a jóléti állam felszámolását. Ugyanakkor folyamatossá tették a vitát a jóléti állam szerepvállalásáról, a szolgáltatások és jogosultságok terjedelméről, illetve a jogosultakról, a jogcímeikről. Eközben a társadalmi egyenlőtlenségek nem csökkennek, sőt sok esetben nőnek, a kizárás tendenciái erősödnek, különösen a viszonylag fejlett, versenyképességi problémákkal küzdő, de felzárkózni igyekvő államokban. Hogyan alakul a társadalmak viszonya ilyen körülmények között az igazságossághoz, szolidaritáshoz? Melyek a kérdés generációs aspektusai? Mit mond a mai liberalizmus, konzervativizmus, a mai baloldal erről a problematikáról? A mai európai gyakorlatok elemzése milyen következtetések levonását teszi lehetővé?

3. Kultúra, műveltség és demokrácia

A tömegdemokrácia működési módja, a politika professzionalizálódása; a néppártok gyengülése; a közpolitika szakjellegének erősödése; illetve a politikai tevékenység mediatizálódása új helyzetet teremt állam és polgára között. Új ez a helyzet azért is, mert az egyén részéről kompetencia problémák merülnek föl, amelyek egyúttal hivatkozási alapot teremtenek az elzárkózásra, de a kizárásra is. A korábban érvényes műveltség-eszmény - a maga értékhierarchiájával - elveszíti a vonzerejét. A gyors változások, tudás fel- és leértékelődések, az internet-korában sem generációs metszetben, sem az elit - nép vonatkozásában nem hat a műveltség, mint tudásegység birtoklásának a követelménye. . Mi ma a szűkebb társadalmi környezet, a család, illetve az iskola és

a média hatása szocializációs folyamat kulturális tartalmára? A tömegmédia kultúraként kezeli a mindennapi tudást – persze az is. A társadalmi csoportok saját szubkultúráikban találják meg az önkifejezés lehetőségét. Ebben a centrifugális hatásban, és az így értett multikulturalizmus viszonyai között a nemzeti identitás, mint biztos (biztosnak tűnő) pont felértékelődik. Többek között azért, mert lehetőséget ad a politikai osztály és a társadalom szélesebb csoportjai közötti érintkezésre. E folyamatokat természetesnek, a szabadság velejáróinak látni: ez az egyik megoldás.

A nemzeti identitást ellenpontként, támaszként használni: ez egy másik megoldás. Egy új megoldás lenne az állampolgári mivoltot megélhetővé tevő, tehát kompetenssé formálódó, az emberi létet kiteljesítő, közösségek által formált, folyamatosan újraértelmezett műveltségi kánon. Milyen legyen ez tartalmában, működési elveiben? Milyen legyen a nemzet, mint politikai és politikai közösség? Hogyan lehet művelt, kompetens állampolgár a mai többmillió kulturálisan elnyomott tömegből?

4. A baloldali elméletek és stratégiák

Érvényes-e a szociális piacgazdaság, mint cél és követelmény? Miért nem profitált a baloldal a 2008-as válságból? A globális kapitalizmusról akkor kezdett vita és tanulságai. Hogyan látjuk, értékeljük ma a „harmadik utat”, a dél-amerikai szocialista kísérleteket? Miért nem vagy miért csak nagyon nehezen hozzáférhetők a politikai baloldal számára azok a társadalmi csoportok, amelyeket képviselni próbál? Lehetséges-e a progresszív és státuszvédő és a leszakadó/kizáródó társadalmi csoportok egyidejű és együttes politikai érdekképviselése? Milyen válaszkeresés folyik a mai baloldali szellemi műhelyekben? Ezek a műhelyek milyen elemzési módszereket használnak? A mai baloldal politikai stratégiáinak, közpolitikai elképzeléseinek, praxisainak elemzése. Mi lehet a baloldal mai adekvát működési formája?

A munkacsoport felméri és elemzi a társadalomkritikai gondolkodás legjelentősebb teljesítményeit

5. Magyarország ma

A szekció alapvető feladata az elmúlt negyedszázad értékelése, ebből következően a mai magyar társadalom, gazdaság, politika és kultúra helyzetének értékelése. Ebben a munkában támaszkodik a másik négy csoportra, de egyúttal megrendelőként is fellép az irányukban. Nem az Orbán leleplezése a cél, hanem rendszerének megértése: mi a társadalmi-gazdasági lényege, miként, miért uralhatja a magyar társadalmat? Erre a csoportra vár a bemutatkozó Magyarország 2014. című konferencia előkészítése, amelyen mindenki szerepel, aki a másik négy csoportból, aki tudományosan értékelhető tud mondani, és nemcsak a mainstream ellenzéki leírást ismétli. Így például az egyes társadalmi csoportok közéleti (politikai, civil) szerepvállalásának vagy éppen szerep nem vállalásának elemzése egy ilyen kevésbé firtatott szempont lehetne. Legitim-e a többség számára a mai politikai-berendezkedés, ha a társadalmi igazságosság felől nézzük? Vannak-e belső erőforrások a magyar gazdaság és társadalom főbb problémáinak megoldásához?

A témák feldolgozása 2016-ra elvezetne ahhoz, hogy egy tanulmánykötet vagy egy rövidebb manifesztum jelezze, milyen választ kínál ez a Műhely a magyar társadalmat érő főbb kihívásokra. Az elkészülő monográfiák és tanulmányok belső vitáját külsővé, valóságos diskurzussá tennénk.